

‘Salduz, van ontwikkeling tot knelpunt’

Een onderzoek ter verbetering van de rechthulpverlening in het kader van de knelpunten met betrekking tot de verschillende interpretaties van het Salduz-arrest, de daaropvolgende arresten en de daaruit voortvloeiende wet-en regelgeving

BIJLAGEN

Student: Michelle Hoogeveen
Studentnummer: 2029501
Opdrachtgever: Best Law Advocaten

Best, mei 2013

Inhoudsopgave

Bijlage I	Interview Rechter mr. W.A.F. Damen	1
Bijlage II	Interview recherche-officier van justitie mr. H. van der Meijden	4
Bijlage III	Interview mr. M. Hendriks	6
Bijlage IV	Interview mr. A.H.P. Swinkels	10
Bijlage V	Interview mr. J. van Wijk	13
Bijlage VI	Interview mr. J. Siebelt	16
Bijlage VII	Enquête advocatuur	18

Bijlage I Interview rechter mr. W.A.F. Damen

1. Kunt u iets vertellen over uw werkzaamheden?

Ik ben senior strafrechter. Ik doe al het voorkomende werk als strafrechter. Hiervoor ben ik tien jaar officier van justitie geweest en nu ben ik alweer bijna tien jaar strafrechter.

2. Wat is uw visie met betrekking tot het Salduz-arrest?

De Hoge Raad heeft het Salduz-arrest betrekkelijk strak uitgelegd. Als je bent aangehouden dan gelden de uit Salduz afgeleide normen. Maar daar zitten wel eens haken en ogen aan: mensen worden bijvoorbeeld uitgenodigd op het bureau, mensen verklaren op straat iets of mensen zijn om een andere reden niet aangehouden.

3. Heeft u vaak te maken met een Salduz-verweer?

In begin wel, maar het is nu ingebed. Dit heeft in het begin wel wat hoofdbrekers gekost en uiteindelijk is de politie er goed mee omgegaan, gaat het Openbaar Ministerie er goed mee om en heeft het in de advocatuur zijn plek gevonden. Er zijn ook verdachten die zeggen van het is wel goed met Salduz laat mij maar verklaren, dan kan ik eerder naar huis. Ik denk dat de praktijk er wel een weg in gevonden heeft. Salduz-verweren daar wordt ook standaard door ons op gelet. Dat is voldaan aan de Salduz-rechtspraak, dat moet je in het dossier terug kunnen vinden.

4. Hanteert u een bepaalde richtlijn voor het behandelen van een Salduz-verweer?

Rechters worden geacht het recht toe te passen en dat is gebaseerd op wet en rechtspraak. Op het moment dat ik weet dat de Hoge Raad er zo over denkt, denk ik er ook zo over. Of ik moet zeggen het is te gek voor woorden, dan kan ik daar van afwijken. Daar moet je als rechter echter mee oppassen. Het is namelijk niet de bedoeling dat er allerlei juridische bijgebouwtjes worden gebouwd, want dan is het onoverzichtelijk. Er is dus een prima verhaal te schrijven over hoe het ook (heel) anders zou kunnen, maar tot op heden houden de rechters zich aan de normen die de Hoge Raad heeft vastgesteld.

5. Als het recht op consultatiebijstand geschonden is en de advocaat voert geen verweer, doet u hier dan iets mee?

Nou het is een verweer en je mag er iets mee doen, maar het gebeurt eigenlijk niet dat er geen verweer op wordt gevoerd. Advocaten laten dat niet liggen en daar hebben ze gelijk in. Je kunt ook een verdachte treffen die zichzelf verdedigt en dan lees je het en noem je het even. Je kunt natuurlijk niet van een verdachte verwachten dat hij al zijn verweren kent. Maar als iemand op zitting niets zegt is het maar de vraag of ik voldoende bewijs heb. De andere kant van het verhaal is als iemand, met cautie, tijdens de zitting hetzelfde zegt als bij de politie en ik heb een getuigenverklaring en bijvoorbeeld camerabeelden. Dan zeg ik: 'Salduz geschonden, met uw politieverklaring hou ik geen rekening'. Maar wel met de verklaring die op zitting is afgelegd.

6. Welke gevolgen verbindt u aan een schending van het consultatierecht?

Die verklaring wordt op grond van artikel 359a Sv niet gebruikt als bewijsmiddel.

7. Vindt u dat de rechten van een verdachte in de Aanwijzing rechtsbijstand politieverhoor voldoende zijn gewaarborgd?

Het OM heeft dit bedacht. Ik heb nooit gehoord dat er aan de driedeling zwaar is getornd. De aanwijzing is conform de kaders die de Hoge Raad stelt. Ik vind de driedeling zelf zo vreemd nog niet. Er wordt namelijk gekeken naar de ernst van het feit en naar de positie van de verdachte. Daarnaast is nog niet gebleken dat wat er nu geregeld is niet conform de normen van het EHRM zou zijn. Indien het EHRM de Nederlandse regelgeving niet in orde zou vinden, dan zouden we het nu onderhand al wel gehoord hebben. Op dit punt valt dus, denk ik, weinig te vrezen.

8. Wat is uw mening over het feit dat een overduidelijke verdachte als getuigen wordt verhoord?

Het levert geen bewijs op, want die verklaring mag niet als bewijs gebruikt worden. Ik denk ook niet dat het in de praktijk zo gaat. Wat er wel gebeurt, is dat een verdachte niet wordt aangehouden, maar wordt uitgenodigd. Er wordt dan vaak gezegd: u bent niet verplicht te komen, maar als u niet komt dan gaat in de ochtend mogelijk een keer de bel. Vanaf dat moment kunnen verdachten ook op eigen initiatief een advocaat consulteren. Daarnaast neem ik aan dat de politie zegt in welk kader de verdachte verhoord wordt. Het kan natuurlijk zijn dat iemand aan het verklaren is en zichzelf aan het belasten is, maar dan geeft de politie de cautie. Met een verklaring afgelegd zonder cautie kun je niets tegen de desbetreffende persoon, maar wel tegen medeverdachten. Nogmaals ik wil er niet overheen walsen, maar als ze tegen jou gezegd hebben dat mensen een brief krijgen om als getuige naar het bureau te komen en vervolgens als verdachte worden gehoord, dat geloof ik gewoon niet. Maar het is wel een mooi punt voor de advocaat. Kijk als het verhoor begint met je bent niet tot antwoorden verplicht, ben je dan getuige? Ja in principe wel, maar dan heb je al een waarschuwing gehad. Dat is hetzelfde wat wij doen op zitting. Wij horen dan mensen als getuige en soms denken we dat wanneer die getuige naar waarheid verklaart het wel eens mis zou kunnen lopen voor hem of haar. Dan zeggen we tegen hem dat hij of zij niet hoeft te verklaren als hij/zij daarmee zichzelf belast. Dat kan ook nog gebeuren tijdens de zitting.

9. Welke ontwikkelingen zou u persoonlijk graag zien, als u kijkt naar het consultatierecht?

Ik vind het eigenlijk zo al best, maar als het anders moet dan moet het anders. Het belangrijkste is dat iemand een reëel gesprek heeft gehad met een advocaat, die hem in algemene zin vertelt wat zijn rechten zijn. In de ideale wereld waar de onbeperkte financiële middelen zijn, ja daar is het mogelijk een ander verhaal. Maar dat is niet zo en het is dus een beetje roeien met de riemen die je hebt. We moeten natuurlijk niet overdrijven we hebben honderden jaren gewerkt zonder advocaat, maar tegelijkertijd vind ook ik dat er een reëel

consultatierecht moet zijn en dat hangt af van de ernst van de zaak en andere bijzonderheden (zoals minderjarigheid en/of geestelijke stoornissen/beperkingen).

10. Heeft u nog tips voor de advocatuur ter verbetering van de rechtshulpverlening?

Nee ik denk dat ze zelf op zoek zijn naar manieren om het zo goed mogelijk te doen. Ik denk dat het in Nederland zo is dat wat er in ieder geval moet gebeuren nu ook gebeurt. Je zou wel kunnen denken aan assistent-advocaten die bijvoorbeeld politieverhoren in lichtere zaken bijhoren. Ik heb hier eigenlijk geen antwoord op en dit ligt primair bij de advocatuur zelf. En vervolgens uiteraard bij de wetgever.

Bijlage II Interview recherche-officier van justitie mr. H. van der Meijden

1. Kunt u iets vertellen over uw werkzaamheden als recherche-officier van justitie?

Ik werk als recherche-officier van justitie in Rotterdam. Ik heb overal in het land gewerkt. Ik ben in het westen begonnen. Ik kom zelf uit Den Haag. Ik zit in de leiding van het OM in Rotterdam. Ik doe eigenlijk alles. Ik werk van de kleinste zaken tot de grootste zaken. Ik ben eindverantwoordelijke van het parket. Ik bepaal welke haalzaken dat we doen. Ik heb het dan over de zwaar georganiseerde criminaliteit, zoals drugskartels of mensenhandel. Daarnaast ben ik verantwoordelijk voor de bijzondere opsporingsbevoegdheden. Ik bedenk bijvoorbeeld ook nieuwe opsporingsbevoegdheden.

2. Bent u bekend met het Salduz-arrest?

Salduz is bij ons een project geweest. We waren er al mee bezig voordat de uitspraak door het EHRM werd gedaan. Daarnaast hebben we gekeken of er in de praktijk ruimte is voor een videoconsult tussen een raadsman en een verdachte

3. Wat is uw visie met betrekking tot het Salduz-arrest?

Het is een goede ontwikkeling, maar het kost veel te veel tijd. Je kunt tegenwoordig niet iemand vastzetten en verhoren. Het kan wel, maar daar krijg je in het kader van Salduz problemen mee. We moeten dus wachten tot er een advocaat aanwezig is. Ik heb laatst toestemming gegeven in een zaak waar geen advocaat kwam. Ik heb de politie hem laten verhoren, niet over de zaak, maar over sociale verklaringen. Bijvoorbeeld vragen als ben je getrouwd. Als je Salduz niet volgt kan het zijn dat de verklaring als bewijs wordt uitgesloten, maar als je alleen maar sociale verklaringen hebt is het geen bewijs. Je bent echter wel al begonnen. Dit zijn trucjes die in de praktijk worden toegepast.

4. Wat voor zin heeft het om al te beginnen met een verhoor?

De 6 uren verhoor moet je gebruiken en als het nodig is voor het onderzoek kan je iemand in verzekering stellen. Heb je echter nog niets gedaan dan is het lastig om uit te leggen waarom je iemand in verzekering stelt.

5. Welke ontwikkelingen zou u persoonlijk graag zien, als u kijkt naar het consultatierecht?

Videoconsult, het is namelijk niet meer van deze tijd om mensen bij mensen te zetten. Het is van deze tijd om bijvoorbeeld social media te gebruiken. We zijn daarom in Rotterdam een pilot videoconsult gestart. We wachten dus niet meer tot de advocaat er is, maar we zetten een verdachte voor een videoscherm. We moeten er voor zorgen dat de advocaat alleen zit en dat de verdachte alleen zit, zodat hij vrij kan praten.

6. Wat gebeurt er met de videobeelden?

Dat is een live verbinding. De videobeelden worden niet opgenomen. Het is geen verhoor het is een consult. De verhoren worden wel opgenomen.

7. Heeft u nog tips ter verbetering van de rechtshulpverlening?

Het videoconsult is absoluut een verbetering.

Bijlage III Interview advocate Mr. M. Hendriks

1. Kunt u iets vertellen over uw werkzaamheden als advocaat/advocate?

Ik ben nu al 14 jaar advocaat. Als stagiaire ben ik begonnen in de algemene praktijk. Ik hield me toen bezig met huurrecht, arbeidsrecht, strafrecht en echtscheidingen. Uiteindelijk kwam de nadruk te liggen op het strafrecht en het personen- en familierecht. Sinds 2006 hou ik me echter alleen nog maar bezig met het strafrecht

2. Bent u bekend met het Salduz-arrest?

Ja, dat moet iedereen die strafrecht doet.

3. Wat is uw visie met betrekking tot het Salduz-arrest?

De achterliggende gedachte is heel mooi en heel goed. Alleen in de praktijk stuit het ook wel op praktische problemen. Met praktische problemen bedoel ik dat verdachten langer vast blijven zitten, omdat er een advocaat ingeschakeld moet worden. Sommige verdachten zouden echter zonder advocaat al bij wijze binnen een uur buiten staan, maar nu zeggen ze ik wil een advocaat spreken. Wij krijgen vervolgens een melding en moeten naar het politiebureau, daar zit veel tijdsverlies in. Dan hebben wij het gesprek met de cliënten, vervolgens wordt het verhoor met politieagenten ingepland en vaak daarna kunnen ze pas naar huis. Terwijl als iemand opgepakt wordt voor hele kleine feiten, zoals heterdaad zonder bewijsprobleem zouden de politieagenten de verdachte verhoren en dan zou de verdachte daarna meteen naar huis kunnen. Maar voor heel veel zaken is het wel goed dat verdachten gebruik maken van dit recht. Het is ook echt mijn advies om van dat recht gebruik te maken.

4. Heeft u in uw werkzaamheden vaak te maken met Salduz-regelgeving?

Ja, als je piketdienst hebt. Dan heb je vaak te maken met verdachten die zeggen ik wil voor het eerste verhoor in contact komen met een advocaat. In de praktijk krijg je er dus ook echt mee te maken

5. Voert u vaak een Salduz-verweer?

Een paar keer gedaan en ook een paar keer toegewezen. Als ik het voer dan is het ook echt terecht en dan wordt het ook overgenomen.

6. Kunt u iets vertellen over de zaken, waarin u een Salduz-verweer voerde?

In deze zaak was een vechtpartij. Het ging om een minderjarige jongen. De politie kwam er aan en vroeg of deze verdachte mee naar het politiebureau wilde. Deze verdachte was echter niet aangehouden en ik denk dat dit voor veel verdachten niet duidelijk is dat je op dat moment niet bent aangehouden en dus niet verplicht bent mee te gaan. Er was echter een bepaalde druk bij die verdachte en hij is toen mee naar het politiebureau gegaan en heeft daar een ongunstige verklaring afgelegd. Toen heb ik het verweer gevoerd van het is een minderjarige waar je voorzichtig mee moet zijn en voor hem was het onderscheid niet duidelijk dat hij niet was aangehouden en dat hij dus niet verplicht was mee te gaan. Ik heb

toen tegen de kinderrechter gezegd dat hij dit eigenlijk gelijk moet stellen met een aangehouden verdachte en dat de verklaring niet gebruikt mag worden voor het bewijs. De kinderrechter was het hier mee eens.

7. Doen verdachten vaak afstand van het recht op rechtsbijstand?

Ja, als het wat kleine delicten zijn of mensen die er voor de zoveelste keer zitten. En mijn ervaring is toch dat de politie soms wat druk uitoefent. Ze zeggen bijvoorbeeld als je een advocaat laat komen gaat het langer duren of ze zeggen dat als je een eigen advocaat laat komen je die zelf moet betalen. Daarnaast zeggen ze ook soms: 'waarom wil je een advocaat spreken, je hebt toch niets te verbergen'?

8. Heeft u ooit de politieke verhoren, van zowel minderjarige verdachten als volwassen verdachten, bij mogen wonen?

Alleen bij minderjarige mag ik bij het verhoor zijn. Bij volwassen verdachten alleen als het gaat om een verdachte met psychische problemen of een zwaar delict. De politie in deze regio is hier ook erg strikt in. Zij zijn bang dat een advocaat zijn cliënt gaat wijzen op zijn zwijgrecht. Terwijl ik van mening ben dat het aanwezig zijn van een advocaat bij een verhoor ook voordelen heeft voor de politie. Ik heb namelijk ooit een cliënt gehad en die was continue om het verhaal heen aan het draaien. De politie heeft vervolgens mij de bewijzen gegeven en ik heb gevraagd of het verhoor even geschorst kon worden, zodat ik met mijn cliënt kon overleggen. Ik heb mijn cliënt toen geadviseerd gewoon de waarheid te vertellen, omdat de zaak ook zonder zijn verklaring al rond was. Een bekkenende verklaring kan op zo'n moment alleen maar in het voordeel van een cliënt werken.

9. Welke rol heeft u bij de politieke verhoren?

Ze verwachten een terughoudende rol. Ik moet dan achter in het kamertje gaan zitten en ik mag geen contact hebben met mijn cliënt. De praktijk is toch dat je wel vrijheid hebt om in te grijpen. Ik vind ook dat je dit moet doen. Als je ziet dat de politie te ver gaat moet je wel ingrijpen. Ik zeg ook vaak dat ik even met mijn cliënt wil overleggen, gezien op wat er nu gebeurt. Het verhoor wordt dan onderbroken en dan mag je met je cliënt overleggen.

10. Vindt u dat de rechten van een verdachte in de Aanwijzing rechtsbijstand politieverhoor voldoende zijn gewaarborgd?

Ja alleen ze beschrijven eigenlijk die hele terughoudende rol die je moet hebben. Op papier vind ik dat ze dus nog tekort schieten. Mijn ervaring in de praktijk is echter dat ze hier wel soepel mee om gaan.

11. Wat vindt u van de onderscheiding in A, B en C zaken?

Ik vind het wel terecht, maar het onderscheid tussen A en B is voor mij in de praktijk niet echt helder.

12. Wat vindt u ervan dat bij het verhoor van een minderjarige verdachte een advocaat OF een vertrouwenspersoon aanwezig mag zijn?

De vertrouwenspersoon is er puur voor de ondersteuning en voor het juridische gedeelte zou er een advocaat bij moeten zijn. Een vertrouwenspersoon beschikt vaak toch niet over voldoende juridische kennis. Ik denk dat het voor de minderjarige verdachte dan ook gunstig

zou zijn als zowel een vertrouwenspersoon als een advocaat bij de verhoren aanwezig mag zijn.

13. Vindt u dat een volwassen verdachte ook de mogelijkheid moet krijgen om tijdens een verhoor bijgestaan te worden door een advocaat/advocate?

Ja in sommige situaties wel. Eigenlijk zou dat gewoon groter en breder uitgelegd moeten worden. Iedere aangehouden verdachte zou eigenlijk het recht moeten hebben op een advocaat voor het verhoor en bij het eerste inhoudelijke verhoor. Je kunt dan een verdachte op zijn gemak stellen, hem op zijn rechten wijzen en je kunt waarborgen dat de politie niet te ver gaat.

14. Met welke knelpunten heeft u ooit te maken?

Verdachten worden toch enigszins onder druk gezet en verklaren dan iets waar ze later spijt van krijgen. Verdachten worden ook niet goed gewezen op hun rechten. Ik heb ooit meegemaakt dat een verdachte op het politiebureau een verklaring af moest komen leggen. Deze verdachte vertelde vervolgens een kwartier zijn verhaal en toen zei de politie van we gaan nu beginnen met het verhoor en je bent niet verplicht tot antwoorden. Die verdachte werd dus niet op tijd op zijn rechten gewezen en legde daardoor al een hele verklaring af. Daarnaast begint de politie ook vaak al met verhoren zonder dat de verdachte zijn advocaat heeft geraadpleegd. Ik vind dat dit echt niet kan.

Daarnaast is de uitnodigingsbrief om naar het politiebureau te komen niet duidelijk genoeg. Een verdachte weet zo niet wat zijn rechten zijn.

Ik ben van mening dat het niet express gedaan wordt, maar dat het een kwestie is van onwetendheid vanuit de kant van de politie. Helaas gaat het in de praktijk heel vaak fout.

15. Welke ontwikkelingen zou u persoonlijk graag zien, als u kijkt naar het consultatierecht?

Het zou niet verkeerd zijn als er een advocaat op het politiebureau aanwezig is. Een piketdienst op het politiebureau. Ik denk dat het goed is, omdat er dan altijd een advocaat aanwezig is die de verdachte op zijn rechten kan wijzen en bijstand kan verlenen. Het heeft zijn voor en zijn tegen, maar ik denk dat het hier in de toekomst wel naartoe gaat.

16. Heeft u nog tips ter verbetering van de rechtshulpverlening?

De uitnodigingsbrief moet veel duidelijker zijn. Op het moment dat je wordt uitgenodigd om naar het politiebureau te komen wordt er eigen initiatief verlangd. Je moet zelf een advocaat inschakelen. Bij de ene uitnodiging staat dat je recht hebt op contact met een advocaat. Het komt ook ooit voor dat dit er niet in staat. Ik vind dat iedere verdachte in de brief gewezen moet worden op zijn recht om een advocaat te raadplegen. De verdachte moet dus veel beter op de hoogte worden gesteld van zijn recht en op de uitoefening van dit recht. Daarnaast komt het raadplegen van een advocaat voor eigen rekening op het moment dat je uitgenodigd wordt. Een verbeterpunt zou ook kunnen zijn dat er een financiële voorziening komt voor deze verdachten, zodat ook zij gebruik kunnen maken van kosteloze rechtsbijstand. Dit zou bewerkstelligd kunnen worden door een advocaat 20 min gratis advies te laten geven

Daarnaast vind ik dat de Aanwijzing rechtsbijstand politieverhoor zodanig moet worden aangepast dat zowel een vertrouwenspersoon als een advocaat bij de verhoren van een minderjarige verdachte aanwezig mogen zijn. Ook vind ik dat er in de Aanwijzing een regel opgenomen moet worden, waarin staat dat een advocaat bij het eerste inhoudelijke verhoor aanwezig mag zijn. Het komt nu wel eens voor dat de advocaat bij het eerste verhoor aanwezig is, maar dat er in dit verhoor niet over de zaak gepraat wordt.

Ook vind ik dat het misschien verstandig is om een hele dag een advocaat op een politiebureau te stationeren. Dan heeft iedere verdachte de kans om een raadsman te raadplegen en van dit recht zal dan ook sneller gebruik worden gemaakt. Daarnaast kan de politie dan geen tijdsdruk meer uitoefenen.

Al met al is er nog heel veel winst te halen, het idee en de achterliggende gedachte is goed. Echter gaat het in de praktijk nog vaak fout

Bijlage IV Interview advocate mr. A.H.P. Swinkels

1. Kunt u iets vertellen over uw werkzaamheden als advocaat/advocate?

Ik doe al twaalf jaar strafzaken. Ik heb dit vanaf het begin van mijn carrière gedaan.

2. Bent u bekend met het Salduz-arrest?

Ja, het is eigenlijk ook het enige onderwerp waar nog op gesanctioneerd wordt. Dit wil zeggen dat het echt een heel belangrijk onderwerp is.

3. Wat is uw visie met betrekking tot het Salduz-arrest?

Waar ik me echt het meest zorgen over maak is dat mensen afstand doen van het recht. Vooral met het oog op de snelle afdoening van het OM.

4. Heeft u in uw werkzaamheden vaak te maken met Salduz-regelgeving?

Natuurlijk, op het moment dat je een piketmelding krijgt heb je te maken met de Salduz-regelgeving. Je hebt ook te maken met de Salduz-regelgeving als er in een verhoor gesproken wordt over een nieuw strafbaar feit.

5. Voert u vaak een Salduz-verweer?

Ik let er altijd op, maar ik heb het niet vaak gedaan. Ik lees er veel over in de nieuwsbrief dat er vaak een Salduz-verweer wordt gevoerd en dat er altijd bewijsuitsluiting volgt. Het is dus een belangrijk verweer en het gaat dus niet altijd goed.

6. Doen verdachten vaak afstand van het recht op rechtsbijstand

Ja als je ziet wat er aan piket binnenkomt wel. Vroeger hadden we piket en hadden we veel meldingen en nu doen heel veel verdachten afstand van het recht en hebben we minder meldingen. Dan worden verdachten ofwel binnen zes uur in vrijheid gesteld of de zaak wordt afgedaan.

7. Denkt u dat het ook te maken heeft met de politie die een bepaalde druk uitoefent op de verdachte?

Het is natuurlijk ook een praktisch probleem. Je moet je voorstellen dat je als advocaat binnen twee uur op het politiebureau moet zijn en als verdachte ben je dan aan het wachten. Je wilt als verdachte natuurlijk zo snel mogelijk weg zijn, want het is niet fijn om op het politiebureau te zitten. Iedere minuut is een minuut teveel. Dus op het moment dat een politieagent tegen jou gaat zeggen van we gaan je verhoren en na dat verhoor wordt je vrijgesteld of moeten we wachten op een advocaat, doet de verdachte sneller afstand van zijn recht. Het is niet een bepaalde druk, want het is ook zo. Het kan gewoon langer gaan duren.

8. Heeft u ooit de politieke verhoren, van zowel minderjarige verdachten als volwassen verdachten, bij mogen wonen?

Bij volwassen verdachten alleen als de verdachte beperkt is. Tegenwoordig heb ik het idee dat ze niet moeilijk doen over de verhoorbijstand. Als je een politieagent belt en je zegt dat je cliënt graag bijgestaan wil worden, doen ze daar volgens mij niet moeilijk over.

9. Welke rol heeft u bij de politieke verhoren?

Het ligt er een beetje aan wie je bent als advocaat. Ik let heel goed op en ik zit daar als steun voor een cliënt. Dat de cliënt voelt dat hij niet alleen zit tegenover de rechercheurs, wat heel vervelend kan zijn. Het is een soort steun. Het is echter niet zo dat als er een vraag gesteld wordt ik als theater opsta en zeg ik maak bezwaar. Laatst had ik wel een zaak van een minderjarige waar ik zag dat de rechercheurs non verbaal tegenover hem gingen zitten en hem aankeken en zeiden jij maakt dus gebruik van je zwijgrecht. Dit waar ik bij zat, moet je nagaan wat er gebeurt als ik er niet bij zit. De rechercheurs deden toen echt vervelend en toen heb ik wel gezegd van hij maakt gewoon gebruik van zijn zwijgrecht. Dit geeft wel aan dat rechercheurs het zwijgen niet de meest bevredigende uitkomst van het verhoor vinden.

Soms mag ik ook tussen de verhoren door met mijn cliënten overleggen, maar het ligt er wel aan wie je als verhoorkoppel hebt.

10. Wat vind je ervan dat bij een minderjarige wordt gezegd dat hij bijgestaan mag worden door of een vertrouwenspersoon of een advocaat?

Ik denk dat een vertrouwenspersoon niets toevoegt, niets kan en dus geen meerwaarde heeft. Ik zal een minderjarige altijd adviseren bijgestaan te worden door een advocaat. Daartegenover is het soms wel handig dat een verdachte door zijn moeder wordt bijgestaan, want dan hoeft ik er niet te zijn. Ik heb niet altijd tijd en dan kun je vervolgens naar een verhaal gaan luisteren over hoe de verdachte die dag van hoek tot hoek liep. Het is fijn voor de minderjarige qua gevoel, maar juridisch voegt het niets toe.

11. Het zou dus beter zijn als er in de Aanwijzing rechtsbijstand politieverhoor staat dat een minderjarige verdachte bijgestaan mag worden door zowel een vertrouwenspersoon als een advocaat?

Nee want dan zit je daar met heel de familie en de advocaat. Naar mijn mening gewoon geen vertrouwenspersoon meer.

12. Vindt u dat de rechten van een verdachte in de Aanwijzing rechtsbijstand politieverhoor voldoende zijn gewaarborgd?

Ik ken de inhoud van de aanwijzing zo niet uit mijn hoofd. Ik kan hier dus niet goed antwoord op geven.

13. Vindt u dat een volwassen verdachte ook de mogelijkheid moet krijgen om tijdens een verhoor bijgestaan te worden door een advocaat/advocate?

Ja, eigenlijk om precies dezelfde situatie die ik hiervoor heb beschreven. Ik denk dat een verhoor per definitie gewoon heel erg onprettig is. De politie zit in 9 van 10 gevallen daar met een vooroordeel. Die hebben al een idee van hoe het is gegaan. Ze hebben dan alleen nog de bevestiging van een verdachte nodig. Mijn mening is dat ze niet open staan voor

alternatieve lezingen. Het is ook niet hun taak om heel genuanceerd als een soort van rechter te beoordelen wat ze ervan vinden. Ik hoor heel vaak dat verdachten zeggen dat het een onprettig verhoor was. Als je daar als advocaat bij bent kun je daarvoor waken. Daarnaast komt het vaak voor dat er niet getypt wordt wat de verdachte zegt. Zinnen krijgen vaak een andere nuance. Als advocaat kan ik daar op letten en waar nodig verbeteren.

14. Met welke knelpunten heeft u ooit te maken?

Ik heb nu een jongen die wordt verdacht van een poging roofoverval en op het moment dat ze zijn huis gingen doorzoeken is er een hennepkwekerij gevonden. Ik heb ook tegen die jongen gezegd dat op het moment ze over die hennepkwekerij beginnen er sprake is van een nieuw strafbaar feit en hij het recht heeft om met mij te overleggen. Ik heb niets van hem gehoord en ik hoor later van hem dat hij dus over de hennepkwekerij gehoord is. Daarna las ik in het dossier dat hij tot drie keer toe heeft gezegd dat hij mij wilde spreken. Dat is dus wel een punt voor mij. Als de zitting begint zal ik ook gaan roepen dat alles wat hij gezegd heeft over de hennepkwekerij niet mee mag worden genomen als bewijs. Het wordt dus een knelpunt op het moment dat de politie niet weet dat een verdachte bij een nieuw strafbaar feit zijn advocaat mag raadplegen.

Daarnaast is iedere politieagent anders en wordt er ook vaak verschillend gehandeld. Mijn inziens ligt het grootste deel van het probleem ook bij de politie. Doordat de politie niet precies weet hoe het werkt ontstaan er knelpunten.

15. Welke ontwikkelingen zou u persoonlijk graag zien, als u kijkt naar het consultatierecht?

Verhoorbijstand moet voor iedereen gelden zowel minderjarige als volwassen verdachten. Daarnaast zou er geen afstand van het recht op rechtsbijstand gedaan mogen worden.

16. Hoe zou hier in de praktijk invulling aan gegeven kunnen worden?

Een advocaat heel de dag op het politiebureau stationeren.

17. Heeft u nog tips ter verbetering van de rechtshulpverlening?

ik vind dat alleen gespecialiseerde advocaten strafzaken mogen doen. We hebben nu namelijk een piketlijst met advocaten die zich inschrijven en niet alleen maar strafzaken doen. Deze advocaten leveren doorgaans slechte rechtsbijstand en dat is echt een doorn in mijn oog.

.

Bijlage V interview advocaat mr. J. van Wijk

1. Kunt u iets vertellen over uw werkzaamheden als advocaat/advocate?

Ik ben strafrechtadvocaat. Ons kantoor doet uitsluitend strafzaken. Heel soms doen we er een andere kwestie bij, als deze in verband staat met de strafzaak. We doen strafzaken in de breedste zin van het woord. Van politierechter zaken tot de gecompliceerde zaken, zoals zedenzaken.

2. Bent u bekend met het Salduz-arrest?

Uiteraard, wij zijn namelijk gespecialiseerd in strafzaken.

3. Wat is uw visie met betrekking tot het Salduz-arrest?

Ik vind het een hele goede ontwikkeling dat het EHRM dergelijke uitspraken heeft gedaan. Ik vind het een stukje bescherming van de verdachte. De ontwikkeling nu is dat de rechten van een verdachte beperkt worden. Bij omringende landen wordt er al veel meer op de Salduz manier gewerkt. Ik vind het dus goed in het belang van de verdachte.

4. Heeft u in uw werkzaamheden vaak te maken met Salduz-regelgeving?

Praktisch hebben we ermee te maken, omdat een aangehouden verdachte de vraag dient te krijgen of hij een raadsman wil raadplegen. Praktisch betekent dit ook dat dit meer werk voor ons meebrengt. We zijn namelijk gebonden aan een bepaald aantal termijnen en binnen deze termijnen dienen wij op het politiebureau te verschijnen. Vak inhoudelijk hebben we er ook mee te maken

5. Voert u vaak een Salduz-verweer?

Ligt eraan. Ik kan alleen een verweer voeren als de politie het heeft nagelaten. Dan zou ik nog kunnen kijken naar de omstandigheden van het geval. Als er bijvoorbeeld in het proces-verbaal staat dat er aan voldaan is, maar de verdachte verklaart tegen mij iets anders. Het wordt wel iets minder.

6. Doen verdachten vaak afstand van het recht op rechtsbijstand

Het is heel moeilijk te zeggen, want wat is vaak. Iedere strafzaak is anders. In de eenvoudige zaken waar bijvoorbeeld een verdachte gaat bekennen, doen ze eerder afstand omdat ze dan ook eerder buiten zijn.

7. Heeft u ooit de politieke verhoren, van zowel minderjarige verdachten als volwassen verdachten, bij mogen wonen?

Minderjarige zuiver in het kader van Salduz. Ik heb een keer een volwassen verdachte gehad, waar ik toen in overleg met de politie ook het verhoor heb bijgewoond. Ik was namelijk van mening dat de verdachte over onvoldoende vermogen beschikte. Dit was echter geen zuivere Salduz-zaak dus de politie had in principe mogen weigeren.

8. Welke rol heeft u bij de politiële verhoren?

Hele beperkte rol. Je mag er eigenlijk in principe alleen maar bijzitten. Maar het is maar net hoe de politie hier mee omgaat. Sommige politieambtenaren zijn hier iets vrijer in en laten jou opmerkingen maken of zelf vragen stellen. Er zijn er echter ook bij en die zeggen van ga maar op een stoel zitten, je mag ademen en meer niet.

9. Vindt u dat de rechten van een verdachte in de Aanwijzing rechtsbijstand politieverhoor voldoende zijn gewaarborgd?

ik kan hier nu niet goed antwoord op geven, omdat ik de aanwijzing op dit moment niet van A tot Z ken.

10. In de aanwijzing wordt bijvoorbeeld gesteld dat een minderjarige verdachte of door een raadsman of door een vertrouwenspersoon bijgestaan mag worden. Wat vindt u hier van?

Ik vind het goed dat een minderjarige verdachte dat recht heeft. Ik vind eigenlijk ook dat een vertrouwenspersoon die functie kan vervullen. Waarbij je soms moet afvragen of een vertrouwenspersoon dat bij complexe zaken ook kan.

11. Vindt u dat een volwassen verdachte ook de mogelijkheid moet krijgen om tijdens een verhoor bijgestaan te worden door een advocaat/advocate?

ja dat vind ik wel. Ik moet daarbij wel zeggen dat ik bij de zaken waar mijn cliënt dit wilde ik door te overleggen met de politie en hulpofficier van justitie ook werd toegelaten. Het kost echter wat meer moeite, dan wanneer dit wettelijk vastgelegd wordt.

12. Met welke knelpunten heeft u ooit te maken?

Puur logistiek kan het soms wel lastig zijn als je meerdere cliënten hebt en die allemaal op dezelfde dag worden aangehouden. Je hebt dan niet genoeg tijd om naar het politiebureau te komen. Wat ook interessant is dat een verdachte bijvoorbeeld vraagt om een gekozen raadsman, maar dat hij dan geconsulteerd wordt door een piketadvocaat. De politie zegt dan bijvoorbeeld dat ze de gekozen raadsman niet kunnen bereiken. Of er wordt om twee uur in de nacht een fax gestuurd naar een kantoor en daar is dan natuurlijk niemand.

Inhoudelijk is het wel interessant dat volgens mij de politie het niet zo fijn vindt dat dit recht nu bestaat. Zij zitten daar volgens mij ook niet op te wachten dat er op die manier onnodig een vertraging ontstaat. Je krijgt dan situaties dat de politie al dan niet bewust niet de juiste informatie geeft aan de verdachte.

13. Welke ontwikkelingen zou u persoonlijk graag zien, als u kijkt naar het consultatierecht?

Het bijwonen van een verhoor is heel goed, maar je zou de verhoren ook audiovisueel kunnen opnemen, waarbij je dan ook de tijden registreert dat het verhoor gestopt wordt. Je hebt namelijk het risico dat als de politie kwaad wil en de band stil zet en dan vervelende dingen gaat doen.

Daarnaast ben ik van mening dat een verdachte beter geïnformeerd moet worden over zijn rechten. Ook indien de verdachte per brief wordt uitgenodigd, dient de uitnodiging de verdachte te informeren over zijn rechten. Tevens ben ik van mening dat de raadsman ook verhoren van een volwassen verdachte mag bijwonen, moet niet. Tijdens deze verhoren dient de raadsman een actievere rol te hebben.

Tot slot vind ik dat de minderjarige moet kunnen kiezen tussen een raadsman of een vertrouwenspersoon of allebei. Ik kan me bijvoorbeeld goed indenken dat een minderjarige, die verdacht wordt van een zedendelict het fijn vindt dat zijn moeder en zijn raadsman bij het verhoor zijn. de raadsman voor het juridische en de ouder voor de verdachte zijn gevoel.

14. Heeft u nog tips ter verbetering van de rechtshulpverlening?

Audiovisuele opnamen. Het is niet zo dat een raadsman bij iedere zaak de verhoren gaat luisteren, maar in zaken waar het om gaat heb je wel de kans om dit te doen. Dit kun je dan later ook aan de rechter laten luisteren. Ik vind het ook een goede ontwikkeling dat een raadsman op het politiebureau wordt gestationeerd. Ik vind wel dat dan niet het idee moet ontstaan dat een raadsman voor justitie werkt. Dit moet de politie dan ook goed uitleggen aan de verdachte.

Bijlage VI Interview advocaat mr. J. Siebelt

1. Kunt u iets vertellen over uw werkzaamheden als advocaat/advocate?

Ik ben 7,5 jaar advocaat. Mijn praktijk bestaat voor circa 50 tot 75% uit strafzaken binnen zowel het jeugdstrafrecht als het commune volwassen strafrecht, uiteenlopend van eenvoudige overtredingen tot ernstige misdrijven.

2. Bent u bekend met het Salduz-arrest?

Jazeker.

3. Wat is uw visie met betrekking tot het Salduz-arrest?

Het is een eerste begin geweest tot een kentering in het strafrecht dat verdachten een duidelijk recht hebben op toegang tot een raadsman. Daarnaast heeft het arrest nogal wat vragen opgeroepen waar mijns inzien tot de dag van vandaag nog geen absolute duidelijkheid over is verkregen.

4. Heeft u in uw werkzaamheden vaak te maken met Salduz-regelgeving?

Ja, doorgaans wekelijks.

5. Voert u vaak een Salduz-verweer?

In de praktijk steeds minder, in de jaren 2009 / 2010 kwam het vaker voor toen het onderwerp actueeler was.

6. Doen verdachten vaak afstand van het recht op rechtsbijstand?

Mijn ervaring is dat verdachten van tamelijk geringe strafbare feiten in 75% van de gevallen afstand doen van het consultatierecht.

7. Kunt u dit verklaren?

Ja, het vermoeden bestaat dat het schort aan de voorlichting van de politie. Het recht op rechtsbijstand is voor hen een ondergeschoven kindje. Men probeert de raadsman zo lang mogelijk buiten de deur te houden zodat een bekennende verklaring bijdraagt aan het oplossen van de zaak.

8. Heeft u ooit de politieke verhoren, van zowel minderjarige verdachten als volwassen verdachten, bij mogen wonen?

Ja, bij de wat zwaardere feiten

9. Welke rol heeft u bij de politieke verhoren?

Dat is afhankelijk van de verhorend rechercheurs. Volgens de richtlijnen slechts zittend achter de verdachte zodat oogcontact onmogelijk is. Je mag niet of nauwelijks ingrijpen. Het is echter aan de raadsman om de afweging te maken of er iets van gezegd wordt als het verhoor de verkeerde kant opgaat.

10. Vindt u dat de rechten van een verdachte in de Aanwijzing rechtsbijstand politieverhoor voldoende zijn gewaarborgd?

Nee, het zou strakker geregeld moeten worden. De aanwijzing mag geen voer voor discussie zijn, hetgeen nu vaak wel het geval is. Een voorbeeld daarvan is de aanwezigheid bij het verhoor. Als je als raadsman niets mag zeggen en tussendoor niet met je cliënt mag overleggen zijn de rechten van de verdachten ter zake de aanwezigheid van een raadsman bij het verhoor feitelijk een wassen neus.

11. Vindt u dat een volwassen verdachte ook de mogelijkheid moet krijgen om tijdens een verhoor bijgestaan te worden door een advocaat/advocate?

Uiteraard, geen onderscheid tussen jeugd en volwassenen. Dat draagt mede bij aan de onduidelijkheid. Een volwassen man met een IQ van 75 verdient evenzeer recht op bijstand dan intelligente jongeren van 17,5 jaar oud.

12. Met welke knelpunten heeft u ooit te maken?

Onwetendheid bij politie. Rechters die twijfelen aan de juistheid van wat de raadsman ter zitting stelt en niet snel geloven hoe en op welke wijze de politie soms pleegt te handelen.

Duidelijke verdachten duiden als getuige, zodat hen een andere rechtspositie toekomt.

13. Welke ontwikkelingen zou u persoonlijk graag zien, als u kijkt naar het consultatierecht?

Verplicht consultatierecht voor iedere verdachte ongeacht leeftijd en al dan niet aangehouden zodra er een verdenking ontstaan is.

14. Hoe zou hier in de praktijk invulling aan gegeven kunnen worden?

Raadsman 24/7 op het politiebureau en/of standby staan. Iedere binnengebrachte verdachte moet verplicht een raadsman consulteren. Die dient hem/haar op zijn rechten te wijzen. Indien de desbetreffende verdachte dan alsnog afstand doet of aangeeft geen gebruik te willen maken komt dat voor zijn rekening en risico.

15. Heeft u nog tips ter verbetering van de rechtshulpverlening?

Cursussen voor politie en hulpofficieren van justitie.

Bijlage VII Enquête advocatuur

Het Salduz-arrest heeft in Nederland voor veel opschudding gezorgd. Dit komt doordat het arrest op verschillende manier geïnterpreteerd kan worden. Sommigen zijn van mening dat er uit het arrest alleen een consultatierecht voortvloeit en weer andere zijn van mening dat verdachten op grond van het arrest ook het recht hebben om tijdens een politieke verhoren bijstand te hebben van een raadsman. Het arrest is later nader geconcretiseerd door o.a. arresten van het EHRM en de Hoge Raad. Daarnaast is in juni 2010 de aanwijzing rechtsbijstand politieverhoor van kracht gegaan. De eerste vragen gaan over de interpretatie van het Salduz-arrest, de daaropvolgende arresten en de daaruit voortvloeiende wet- en regelgeving.

1. Op welke wijze interpreteert u het Salduz-arrest, de daaropvolgende arresten en de daaruit voortvloeiende wet- en regelgeving?
2. Bent u van mening dat de positie van de verdachte versterkt wordt, indien een raadsman wordt toegelaten tot de politieke verhoren en waarom?

In 2010 is de Aanwijzing rechtsbijstand politieverhoor van kracht gegaan. In deze aanwijzing wordt een onderscheid gemaakt tussen A, B en C zaken. In het Salduz-arrest wordt niet gesproken over een dergelijk onderscheid en ook de Hoge Raad heeft in zijn arresten geen onderscheid gemaakt. De volgende vragen gaan over deze aanwijzing.

3. Vindt u dat de Aanwijzing rechtsbijstand politieverhoor de rechten van een verdachte voldoende waarborgt?

In de aanleiding van mijn onderzoek is te lezen dat het Kantoor waar ik stage loop vaak te maken heeft met knelpunten die het gevolg zijn van verschillende interpretaties van het Salduz-arrest.

4. Heeft u in de praktijk ooit te maken gehad met dergelijke knelpunten en kunt u hier voorbeelden van geven?
5. Hoe denkt u dat deze knelpunten voorkomen kunnen worden?
6. Op welke manier denkt u dat in het kader van de Salduz-problematiek de rechtshulpverlening verbeterd kan worden?